

GODIŠNJA NAGRADA ZA SOCIJALNO PODUZETNIŠTVO

Nagrada se dodjeljuje postojećem socijalnom poduzetništvu koje je u najvećoj mjeri zadovoljilo kriterije ocjenjivanja.

Naziv organizacije

Autonomni centar - ACT

Adresa sjedišta organizacije

Dr. Ivana Novaka 38, 40000 Čakovec

Kontakt telefon

040.390.047 / 098.819.647

Kontakt e-mail

info@actnow.hr

Web stranica organizacije

www.actnow.hr

Opišite socijalno poduzetništvo kojim se organizacija bavi.

Autonomni centar - ACT je udruga građana koja informiranjem, savjetovanjem, izobrazbom i drugim oblicima podrške radi na razvoju civilnoga društva, eko-društvene ekonomije te slobodne kulture i društveno angažirane umjetnosti. Djeluje od 2003. godine.

Autonomni centar - ACT koordinira jednu od pet Regionalnih mreža specijaliziranih organizacija civilnog društva - Program JAKO - koja je dio cjelovitog Programa regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini kojeg provodi Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva. Od samih začetaka razvija jedinstvenu i najveću arhivu samoizdatih nezavisnih publikacija iz regije, koja čini samo dio bogatog fonda Knjižnice i čitaonice "Tabula rasa". Knjižnica je od nedavno otvorila vrata i Volonterskom uredu Međimurja, a u pripremi je rad Ureda za razvoj transdisciplinarnosti i novih medijskih kultura. Svaki od navedenih programa aktivno radi na postizanju organizacijske i financijske samostalnosti i održivosti.

Posljednje 2 godine, udruga za financiranje programa i projekata koristi EU fondove. Dio financijske samoodrživosti osigurava pružanjem edukacijskih i konzultantskih usluga, te kroz različite poduzetničke eksperimente, djelovanjem društvenih poduzeća ACT Printlab d.o.o. (<http://printlab.hr/>), ACT Konto d.o.o. (<http://act-konto.hr/>), socijalne zadruge Humana Nova (www.humananova.org) i Centra za eko-društveni razvoj CEDRA Čakovec, kojih je Autonomni centar - ACT (su)osnivač i član.

Autonomni centar - ACT izuzetno je aktivan u promociji, razvoju i izobrazbi na polju društvenog poduzetništva. Primjerice, projektom "ESCO - Obrazovanje za socijalno zadrugarstvo, nove mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom", promovirano je društveno poduzetništvo na lokalnoj i nacionalnoj razini kroz razvoj modela socijalnog zapošljavanja te je osnovana socijalna zadruga Humana Nova koja zapošljava osobe s invaliditetom. Uz navedeni, udruga je do sada uspješno provela ili provodi još 3 veća društveno-poduzetnička projekta.

Autonomni centar - ACT je članica različitih europskih, nacionalnih i lokanih mreža (npr. ECAS - European Citizen Action Service). Također je i jedna od 3 hrvatske organizacije koja je inicirala i radi na razvoju ESENSEE mreže - regionalne mreže organizacija koja promiče kulturu društveno-gospodarske suradnje i napretka kroz načela i vrijednosti eko-društvene ekonomije.

Ukratko o društvenim poduzećima:

ACT Printlab d.o.o., izrastao je 2007. godine iz projekta udruge kao zanimljiv, inovativan i potreban alat u kontekstu razvoja civilnog društva, u neprofitno društveno poduzeće, grafički i

web dizajn studio, koji partnerima (organizacijama civilnog društva, društvenim poduzećima...) nudi profesionalne, kvalitetne, inovativne proizvode i usluge. Zapošljava mlade i druge marginalizirane skupine (osobe starije od 50 godina).

ACT Konto d.o.o. je neprofitno društveno poduzeće osnovano 2009. godine specijalizirano za pružanje stručnih i kvalitetnih knjigovodstveno-računovodstvenih usluga i porezno savjetovanje za hrvatske neprofitne organizacije s ciljem unapređenja njihovog poslovanja/djelovanja. Zapošljava isključivo osobe s invaliditetom.

Socijalna zadruga Humana Nova potiče zapošljavanje osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih osoba (žena starijih od 50 godina) kroz proizvodnju i prodaju kvalitetnih i inovativnih tekstilnih proizvoda od ekoloških i recikliranih materijala za domaće i inozemna tržišta. Proizvodi zadruga odgovor su na stvarne potrebe korisnika. Zadruga aktivno doprinosi održivom razvoju lokalne zajednice, smanjenju siromaštva i očuvanju prirode. S djelovanjem je započela krajem 2011. godine.

Centar za eko-društveni razvoj - CEDRA Čakovec najmlađe je društveno poduzeće osnovano krajem 2011. godine. CEDRA Čakovec jedan je od nekoliko centara potpore za razvoj društvenog poduzetništva u Hrvatskoj, unutar Clustera za eko-društveni razvoj koji bi uskoro trebao biti formaliziran. CEDRA Čakovec pruža poslovne i savjetodavne usluge (usluge savjetovanja, edukacije i organizacije) pojedincima i organizacijama na načelima individualnog pristupa, inovativnosti i otvorenosti s ciljem ostvarivanja održivog ekonomskog, ekološkog i društvenog razvoja zajednice.

Autonomni centar - ACT i društvena poduzeća djeluju u više od 300 m2 poslovnog prostora u centru grada Čakovca.

Koliko je osoba zaposleno u vašem socijalnom poduzetništvu?

Autonomni centar - ACT i 4 društvena poduzeća danas imaju 19 zaposlenika.

Autonomni centar - ACT, 8 godina nakon osnivanja, ima 6 zaposlenih – izvršnog direktora, voditelje/ice projekata, projektne asistente/ice i voditeljicu financija. Od 1. veljače udruga će zaposliti još 1 projektnog asistenta.

ACT Printlab d.o.o. trenutno zapošljava 4 djelatnika: dva grafička/web dizajnera, jednog web administratora i voditelja tima/prodaje.

ACT Konto d.o.o. od 2011. godine zapošljava 2 osobe s invaliditetom.

U socijalnoj zadruzi Humana Nova u 2012. godini zaposleno je 6 osoba - upravitelj zadruge, voditeljica proizvodnje i 4 šivačice. Rad zadruge, uz zaposlenike, podupire i razvija ukupno 12 članova zadruge (od toga 4 udruge osoba s invaliditetom). U veljači je u planu zapošljavanje još 1 osobe - prodavačice u greenware dućanu Humana Nova.

CEDRA Čakovec djeluje također kao zadruga, s ukupno 8 članova/ica zadruge te 1 zaposlenikom. Osim kroz rad u udruzi i društvenim poduzećima, zaposlenici se aktivno uključuju u lokalne, nacionalne i regionalne partnerske inicijative, zagovaračke koalicije i policy mreže. Veliku važnost zaposlenici pridaju vlastitom kontinuiranom obrazovanju, jačanju sposobnosti i razvoju kapaciteta.

Zašto svoju organizaciju smatrate socijalnim poduzetništvom godine?

Autonomni centar - ACT kao organizacija civilnog društva, kao i društvena poduzeća počivaju na temeljnim vrijednostima: (društvena) odgovornost, strast, ustrajnost, vizionarstvo, pojedinačna i timska kompetentnost, efikasnost, efektivnost, otvorenost prema novim ljudima i idejama, slobodno/otvoreno svima dostupno znanje i informacije, timski rad, inovativnost, kreativnost, jednakost, ravnopravnost i tolerancija. Neke od izjava o vrijednostima udruge i poduzeća glase:

*Sloboda pojedinca, kroz međusobno razumijevanje čini nas sve jednakima/ravnopravnima.

*Otvoreni smo za nove poglede na svijet kroz humanizam, proaktivni i fleksibilni pristup utemeljen na našoj inovativnosti i kreativnosti.

*Ako se ne zabavljaš, radiš to na krivi način.

*Timskim radom, potpomaganjem i mentorstvom kroz stečena iskustva do zajedničkog cilja.

Društvena poduzeća u svom upravljanju, djelovanju i razvoju, jednako kao i druga europska društvena poduzeća, vođena su kriterijima Social Economy Europe / EESC / EMES-a (kontinuirano djelovanje - proizvodnja proizvoda i prodaja usluga; visoki stupanj autonomije djelovanja; preuzimanje financijskih rizika poslovanja; minimalna razina plaćenih radnika - nisu svi volonteri; društvena korist za zajednicu, ciljanu skupinu; inicijativa je pokrenuta od strane skupine građana/ki; demokratski su procesi donošenja odluka; participativnost zaposlenika, članova, kupaca, korisnika; ograničena distribucija dobiti).

U prvom redu, ACT i društvena poduzeća motivirana su iniciranjem/stvaranjem socijalnih/ društvenih promjena, a ne maksimiziranjem dobiti. Ipak, teže financijskoj održivosti kako bi dobit mogla (re)investirati kroz poslovanje ili ulaganjem u zajednicu, stvarajući tako dobra koja svi mogu jednako koristiti. Tako primjerice ACT Printlab d.o.o., godišnjim natječajem za donacije udrugama, natječajem za usluge, sustavom nagradnih bodova za klijente, sufinanciranjem razvojnih projekata Autonomnog centra - ACT, vraća zajednici ono što je u to poduzeće uložila. Sva poduzeća smatraju svoje korisnike/ice, kupce, klijente/ice, prijatelje/ice dijelom tima, partnerima. Kroz različite procese donošenja odluka, kreiranja strateških smjernica razvoja i djelovanja omogućena je maksimalna participacija svih dionika, pa tako i zaposlenika/ica. U sva poduzeća ukorijenjuju se demokratska načela donošenja odluka - svaki od zaposlenika i članova uprave/skupštine ima 1 glas te je na taj način poduzeće demokratski upravljano. U radne procese poduzeća uključuju se različite marginalizirane skupine - osobe s invaliditetom (osobe s fizičkim i/ili mentalnim oštećenjem), osobe starije od 50 godina, pripadnici nacionalnih manjina, (visokobrazovane) mlade osobe, itd.

I Autonomni centar - ACT i društvena poduzeća voljela bi svojim djelovanjem u lokalnoj zajednici ukorijeniti odgovornost prema okolišu kao jedan od vodećih principa življenja. Stremimo da u tome i uspijemo.

Osim kriterijima, ACT i društvena poduzeća vođena su ekonomskim, društvenim i ekološkim ciljevima. U nastavku navodimo nekoliko njih:

*Kontinuirano povećavati dobit s ciljem zapošljavanja 1 osobe s invaliditetom svake 2 godine. (ekonomski cilj ACT Konto d.o.o.)

*Osigurati financijsku samoodrživost do kraja 2012. godine. Ostvariti prvih 100 000 kn dobiti u 2013. godini. Ulagati u tehnologiju i razvoj zadruga. (ekonomski cilj socijalne zadruge Humana Nova)

*(Re)investirati profit kroz poslovanje (40% dobiti) ili ulaganjem u zajednicu (60% dobiti). (društveni cilj ACT Printlab d.o.o.)

*Uključivati marginalizirane skupine na tržište rada kroz kontinuirane on the job education procese. Doprinositi održivom razvoju lokalne zajednice kroz reinvestiranje dobiti u razvojne programe. (društveni cilj socijalne zadruge Humana Nova)

*Zelena proizvodnja - koristiti reciklirane materijale i materijale bez štetnog utjecaja na prirodu, odgovorno koristiti resurse, koristiti održive materijale/resurse u procesima, educirati i informirati javnost o uporabi zdravih i ekoloških proizvoda. (ekološki cilj socijalne zadruge Humana Nova)

*Zeleni ured. (ekološki cilj ACT Konto d.o.o.)

ACT i društvena poduzeća prepoznata su kao relevantan dionik u razvoju sektora društvene ekonomije i društvenog poduzetništva, kao strateški partneri u ukupnom razvoju lokalne zajednice, te kao primjeri dobre prakse društvenog poduzetništva (od strane privatnog neprofitnog i javnog sektora, kao i od strane akademske zajednice - primjeri smo dobre prakse/ case study u nekoliko priručnika/knjiga te seminara/diplomskih/magistarskih/doktorskih radova).

EKONOMSKI UČINAK | Koliki je prihod od socijalnog poduzetništva ostvarila vaša organizacija tijekom 2011. godine?

Ukupni prihodi Autonomnog centra - ACT i društvenih poduzeća u 2011. godini iznose oko 2.800.000,00 kn (preliminarni podaci, financijski izvještaji za 2011. gдинu su u procesu izrade).

Od ukupnih prihoda, prihodi od društvenog poduzetništva čine 49%, odnosno iznose 1.381.700,00 kn (Autonomni centar - ACT - 47.200,00 kn; ACT Printlab d.o.o. - 1.177.000,00 kn; ACT Konto

d.o.o. - 113.000,00 kn; Socijalna zadruha Humana Nova - 35.000,00 kn; CEDRA Čakovec - 9.500,00 kn). U 2011. godini veliki dio prihoda usmjeren je u razvoj društvenih poduzeća kako bi se postavili čvrsti temelji za uspješno poslovanje.

DRUŠTVENI I OKOLIŠNI UČINAK | Koji su drugi učinci koje je ostvarilo vaše socijalno poduzetništvo u 2011. godini?

Nedovoljna iskorištenost globalnog povezivanja te vlasnička struktura dobara (materijalnih i informacijskih), koja je posljedica borbe za kapitalom i vlašću, uzrokuje na raznim razinama razlike u kvaliteti života pojedinaca; selektivan pristup informacijama, znanjima i tehnologiji; degradaciju prirodnog okoliša; raslojavanje društva i stagnaciju razvoja društva u cjelini.

Autonomni centar - ACT i društvena poduzeća rješenje problema vide u jednakim mogućnostima za sve, posebice u procesima odlučivanja – za što je preduvjet jako i razvijeno civilno društvo. Koncept eko-društvene ekonomije, koji uključuje društvenu pravednost te održivo korištenje i zaštitu prirodnih resursa, treba uvoditi kao zamjenu za neoliberalni kapitalizam, koji se pokazuje kao štetan za većinu stanovništva i Zemlju u cjelini. Treći uvjet održivog razvoja jest da cjelokupno društveno nasljeđe (kultura) postane javno dobro te se koristi za dobrobit lokalnih zajednica i društva.

Kroz razvojne projekte, korištenjem inovativnih metoda, fleksibilno reagiramo na probleme i potrebe lokalnih zajednica i regije. Kroz uključivanje svih dionika u zajednici, razmjenjujući znanja i iskustva u regiji, djelujemo lokalno, ali stvaramo univerzalne koncepte koje zajedno s rezultatima dajemo zajednici na daljnje slobodno korištenje te dionicima pružamo podršku u daljnjem razvoju tih dobara.

Autonomni centar - ACT do kraja 2011. proveo je oko 80 različitih projekata, organizirao više od 1200 događaja, imao više od 40000 direktnih korisnika, volonteri su u provedbu aktivnosti uložili više od 30000 sati. Zajedno s društvenim poduzećima zapošljavamo 19 osoba, između ostalih i osobe s invaliditetom (osobe s fizičkim i/ili mentalnim oštećenjem), osobe starije od 50 godina, pripadnike nacionalnih manjina, (visokobrazovane) mlade osobe, itd. U posljednje 2 godine reinvestirali smo više od 70.000,00 kn dobiti u projekte i programe organizacija civilnog društva, sponzorirali rad organizacija civilnog društva u vrijednosti višoj od 150.000,00 kn, te donirali opremu vrijednu više od 200.000,00 kn školama, organizacijama civilnog društva i društvenim poduzećima.

Projektima i programima otvaramo brojne mogućnosti za napredovanje organizacija iz sva tri sektora što rezultira smanjenjem proračunskih troškova javnog sektora, osnaživanjem kapaciteta organizacija civilnog društva te povećanjem utjecaja na DOP u privatnom sektoru.

Okolišni utjecaj koji svojim djelovanjem ostvaruje Autonomni centar - ACT i društvena poduzeća je značajan. Primjerice, samo zadnja akcija udruge i novoosnovane socijalne zadruge Humana Nova povodom Svjetskog dana borbe protiv siromaštva 2011 za rezultat je imala brojne pozitivne učinke (smanjenje deponiranog tekstila na divljim i uređenim odlagalištima (prikupljeno je više od 60 m³ odjeće), mogućnost oporabe/reciklaže, jačanje ekološke svijesti građanstva, itd.). Sva društvena poduzeća u svom poslovanju primjenjuju 3R načela: efikasno korištenje energije i materijala te smanjenje otpada, ponovna uporaba i recikliranje.

Kakvi su vaši razvojni planovi?

Upravo smo u procesu otvaranja socijalnog greenware dućana nošenom odjećom Humana Nova i procesu osnivanja potrošačke zadruge koja će biti poveznica između proizvođača/distributera organskih/ekoloških prehrambenih proizvoda i krajnjih korisnika, te će ujedno služiti i kao platforma za primjenu/eksperimentiranje s konceptom razvoja lokalnog sustava razmjene i trgovine. Portfolio konzorcija društvenih poduzeća u naredne 2-3 godine proširiti ćemo eko-poljoprivrednom socijalnom zadrugom, restoranom s organskom/biodinamičkom hranom, centrom za rehabilitaciju, edukaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, te kreditnom unijom. Udruga i društvena poduzeća u 2011. godini aplicirala su samostalno ili u partnerstvu 17 razvojnih projekata čija ukupna vrijednost prelazi 38.000.000,00 kn. 90% projekata usmjereno je razvoju

sektora društvene ekonomije i društvenog poduzetništva, što je u skladu sa strateškim, poslovnim i operativnim planovima udruge i društvenih poduzeća.

Za većinu društvenih poduzeća strateški ciljevi za naredno trogodišnje razdoblje vrlo su slični: osigurati organizacijsku i financijsku stabilnost kroz povećanje razine kvalitete usluga i proizvoda te izgradnjom ljudskih kapaciteta (edukacijom i zapošljavanjem bar još 5 osoba u 2012.); pozicionirati se na tržištu i povećati prepoznatljivost; razvijati dugoročna partnerstva i transnacionalne suradnje; povećati sposobnosti ciljanih organizacija i razvijati suradnje i partnerstva s njima; te promovirati zadrugarstvo, odnosno razvijati socijalno zadrugarstvo kao jedan od najpotencijalnijih oblika razvoja društvene ekonomije i društvenog poduzetništva.

Planirate li osvajati nova tržišta, stvarati nove proizvode, usluge, uvoditi inovacije u proizvodni/uslužni proces, širiti poslovanje...

Jedne od naših temeljnih vrijednosti su inovativnost i kreativnost, na kojima počiva djelovanje svih društvenih poduzeća i koncept postojećih i budućih razvojnih programa i projekata, te se iste prepoznaju u različitim procesima i pristupima. Osim održivog razvoja i sustavnog unapređenja proizvoda i usluga (eko proizvodi), standardizacije usluga i proizvoda, dodatne segmentacije tržišta, neka poduzeća planiraju uvoditi nove proizvode i usluge (primjerice ACT Konto d.o.o. u 2012. uvodi nove usluge poput online knjigovodstva i e-poslovanja, PDFiranje financijske dokumentacije, organizacije radionica i individualnih savjetovanja; CEDRA Čakovec u 2012. godini fokusirati će se na razvoj društveno odgovornog računovodstva i društvene revizije u Hrvatskoj i regiji, itd.) te polako širiti svoje poslovanje na ostale djelove Hrvatske i regiju (ACT Printlab d.o.o. planira otvoriti podružnicu za Dalmaciju, socijalna zadruga Humana Nova razvija partnerske društvenopoduzetničke pothvate u Koprivnici, Zagrebu i Rijeci, itd.). Razvoju i planiranju pristupamo promišljeno, strukturirano i strateški.

Kako ocjenjujete održivost vlastitog poslovanja?

2004. godine Autonomni centar - ACT pokrenuo je program Kluba mladih Čakovec, koji je sve do 2008. godine bio u potpunosti financijski samoodrživ, što znači da je veliki dio prihoda od aktivnosti kluba pokrivaio veliki dio troškova. Na tome primjeru dobro smo izbrusili svoje vještine i znanja vezane uz strateško i poslovno planiranje aktivnosti, planiranje i upravljanje financijama, upravljanje investicijama, te s manje rizika i straha krenuli u prave poduzetničke vode.

Od samog početka djelovanja, dakle već 5 godina, ACT Printlab d.o.o., je u potpunosti financijsko samoodrživ. Do danas nije koristio za poslovne aktivnosti poticaje iz državnog proračuna kao ni donacije za projektne aktivnosti. ACT Konto d.o.o., s obzirom na specifičnosti osoba koje zapošljava, koristi poticaje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Socijalna zadruga Humana Nova pokrenuta je u sklopu projekta ESCO, te je jedino društveno poduzeće u našem portfoliju koje je dio start-up troškova (vezanih uz opremanje šivaonice zadruge) pokrilo kroz donaciju. Nijedno od društvenih poduzeća ni jednu poslovnu godinu nije završilo s gubitkom ili dugovima prema dobavljačima/državi/zaposlenicima, usprkos kontinuiranim investicijama u razvoj i nova zapošljavanja. Danas su sva društvena poduzeća financijski i organizacijski stabilna, te posluju u skladu sa zakonima i propisima Republike Hrvatske.

ACT je kao udruga investirao u razvoj društvenih poduzeća oko 60.000,00 kn, prvenstveno za uplatu temeljnog uloga odnosno kapitala. S druge strane, ta ista poduzeća do danas su dijelom dobiti (nešto više od 40.000,00 kn) sufinancirala razvojne projekte Autonomnog centra - ACT. Autonomni centar - ACT u svom radu primjenjuje principe dobrog upravljanja za organizacije civilnog društva te od 2007. ima implementiran Sustav osiguranja kvalitete za neprofitne organizacije - SOKNO. u 2012. godini, planirano je da sva društvena poduzeća započnu proces implementacije sustava kvalitete ISO 9001, ISO 14000 i SA8000.

Je li vam potrebna podrška u daljnjem razvoju? Ako da, u kojem obliku?

Smatramo kako je primarna podrška društvenim poduzećima u Hrvatskoj, pa tako i nama, potrebna na nekoliko razina: 1) kroz intrasektorsko klustersko povezivanje s ciljem stvaranja zajedničkog tržišta nabave i prodaje, 2) kroz međusektorsko povezivanje s javnim sektorom (zajedničke aktivnosti razvoja društvene ekonomije u lokalnim zajednicama) i privatnim profitnim sektorom (sinergijskim djelovanjem na tržištu), 3) kroz osnivanje Fonda za razvoj društvenog poduzetništva ili kroz osiguravanje povoljnijih kreditnih linija koje će biti dostupne društvenim poduzećima u svim fazama poduzetničkog poslovanja, te 4) kroz jaču medijsku vidljivost djelovanja i utjecaja koja društvena poduzeća imaju na lokalnu ekonomiju, društvo i okoliš.